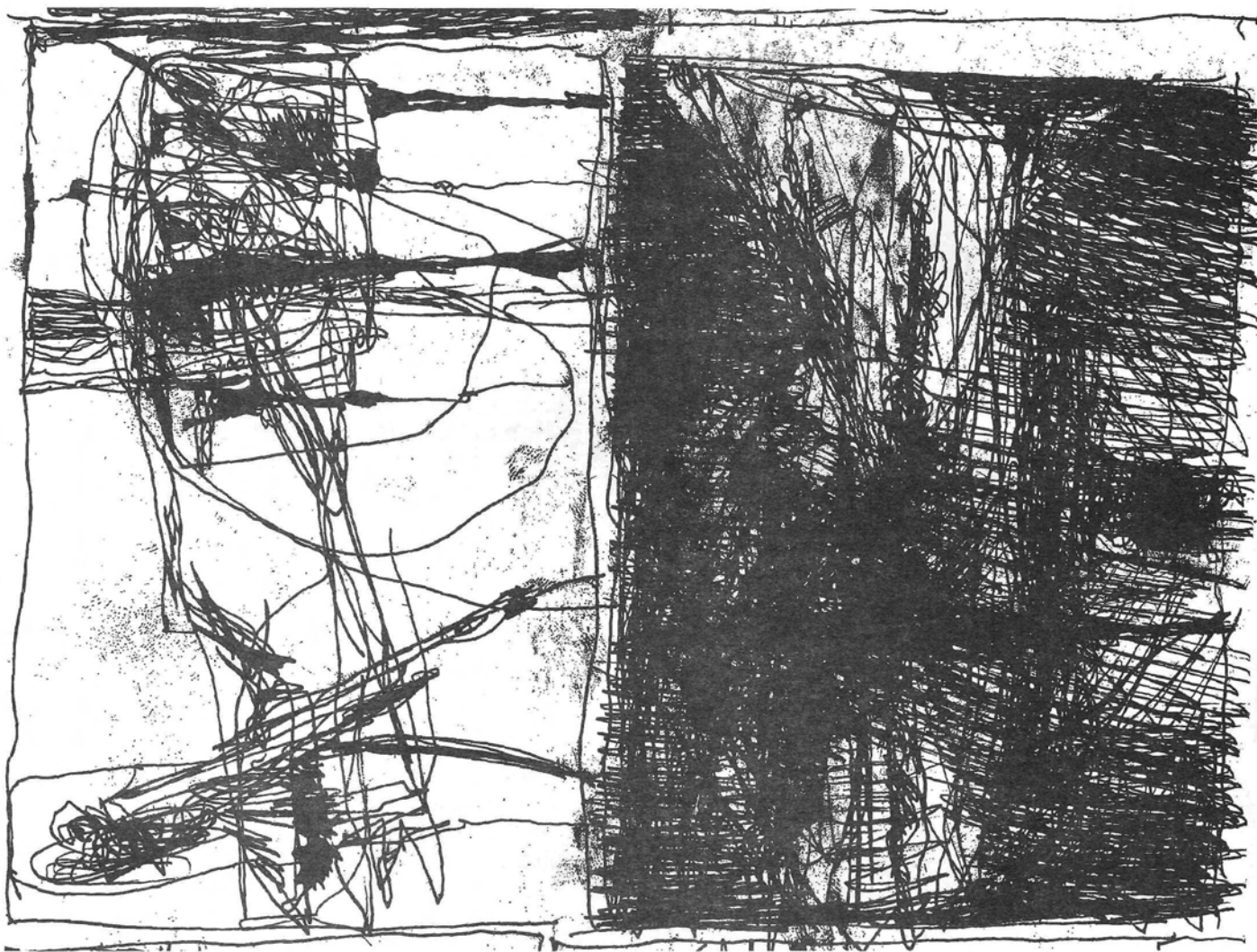

Podmaniczky Szilárd

A BESZÉD

Jó estét kívánok. Nem látok semmit. Nagyon erősen világít ez a lámpa, vagy ezek a reflektorok. Pont a szemembe világítanak, és nem látok semmit. Nem lehetne kikapcsolni? Vagy legalább egy részét a világításnak. Nem? Így nem fogom tudni elolvasni, ami a papíron van. Fejből pedig nem tudom. Csak egy kicsit, kérem, egy kicsit kevesebb fényt. Azt se látom, hogy kihez beszélek. Nem lehet? Talán jobb is így, hogy nem látom, kihez beszélek. Amikor olvasok, úgyse nézek föl. Nem szoktam fölnézni, annyira olvasok. De ebben a fényben biztosan képtelen leszek, pedig minden itt van a papíron. Három éjszaka és egy délután dolgoztam rajta, és ebben a fényben már azt is elfelejttem, mit is írtam. Azt nem várhatják el, hogy csak úgy rögtönözsek valamit, az nekem nem megy. Mindig előre meg kell írnom, amit mondani akarok. Ha tudom, hogy ilyen erős lesz a világítás, talán megtanultam volna, ahogy mondani szokás: kívülről. Csakhogy én arra készültem, hogy ma este olvasni fogom, amit éjszakákon át körmöltem. Ha nem kapcsolják le a fényt, nekem lassan úgy tűnik, provokálnak, hogy hiába dolgoztam éjszakákon át, senki nem kíváncsi arra, mire jutottam. Mert ilyenkor, úgy látszik, feltétlenül jutni kell valamire: a körmölés közbeni haladás mást se akar, mint hogy jussak valamire. Így haladok, pontosan így, a papíron. De már megmondom, papír nélkül is, hogy mire jutottam. Semmire. Semmire nem jutottam. Hiába körmöltem éjszakákon át, és előtte hiába gondolkoztam még több éjszakán át, semmire nem jutottam. Ezt szeretném most elolvasni, ha nem vakítanak el a lámpák: ezt, hogyan nem jutottam semmire. Azon az egy délutánon, amikor a helyesírási hibáimat javígtattam, akkor jutottam csak valamire: nem maradt helyesírási hiba abban, amit leírtam, és ez a legnagyobb eredmény, amit elkönnyelhetek. Ez, hogy nincs hiba, de nem jutottam semmire. Könnyörgöm, legalább egy szűrőt tegyenek a reflektor elé. Hiába könnyörgök. Persze, megértem a világosítót is, ez nem volt valami haj de meggyőző könnyörgés. Ez nem olyan könnyörgés volt, amitől megrendül egy világosító, és azonnal szűrőért rohan. Megértem. Kedves világosító! Talán te egy költő vagy, és most azt gondold, hogy megnémitottad az író, aki egy délután és három éjszaka nem ment semmire, és most erről akar beszámolni. Vagy talán így fogalmazol: a fény cellájába zártuk az író sze(lle)mvilágát, és egy percre sem hagyhatjuk, hogy kiszabadítsa azt. De nem mehet ez így tovább, hogy a vakság azonnal némaság is legyen. Egyetlen sort sem látok, még a nevemet se, mintha nem is én

írtam volna ezt az üres lapot, ami tele van írva. Itt abszolút képtelenség olvasni, és már a lámpák melegét is érzem, nemcsak a fényt. Nem tudom, hogy mások hogy csinálják, de nekem ez borzalmas. Egészen kiszáradt a torkom. Köpni, ugye, ilyenkor nem illik. Bár nem is szoktam. Szinte soha nem köpök. Csak ha nagyon rám jön. Akkor viszont egyfolytában, megállás nélkül, több litert, rá erre a nyomorult földre. Ilyenkor úgy tűnik, mintha ez segítene. Mintha ez segítene abban, hogy megnyugodjak. Mintha valamilyen eredmény lenne számomra, ha így kifejezhetem borzalmas undorodásomat és gyűlöletemet mindenek felett. De másnap szégyellem magam, mintha valami szent jól fölpofozott volna. Aztán megint nem gyűlölöm ezt a borzalmas világot, amiben olvasás helyett a fény vakít, a borzalmas undor helyett pedig köpködök. Ha jól emlékszem, úgy kezdtem ezt az írást, hogy valami tanya közelében fekszem a trágyalében, és egy irgalmatlanul vad tehén bögését hallgatom. A láncok csörgését, ha jól emlékszem, úgy írtam le, hogy közben hallottam, amint a bögő tehén nyála rácsorog a láncra. Ez persze képtelenség. Kihúztam, de aztán megint beleírtam, majd ismét kihúztam, végül rájöttem, hogy nem is olyan képtelenség, ezért újra beleírtam. Már akkor gondoltam arra, hogy szinte erőn fölüli teljesítmény lenne tőlem úgy olvasni a nyálcsorgást, hogy az még önmagában se tűnjön hasonlatnak. Most viszont, hogy semmit nem látok, egészen könnyedén beszélek erről. Pedig minden erejével kiábrándító, ahogy beszélek olvasás közben. Mint egy gép, mint egy masina. Olvasás közben nem is értem, hogy mit olvasok. Közben olyan, mintha fejből tudnám az egészet, és csak biztonságból szorongatnám a papírt. Ez a mai este persze gúnyt űzött ebből az elképzelésemből. Itt vagyok, mondhatnám, kezemben a papír, csak épp egy kukkot se tudok abból, amit leírtam. Mintha teljes egészében fölöslegesek lennének azok a napok, amelyeket gondolkodással töltöttem el. Olyan szempontból, hogy semmire nem jutottam, természetesen fölöslegesek. De mégiscsak leírtam azt a menetet, amit ezentúl nem kéne követni senkinek, ezt a zsákutcát, ahová rengeteg éjszakán át jutottam, plusz az a három éjszaka, amikor körmöltem. Na persze, nem kifejezetten rendhagyó eset, hogy a hiábavalóságnak dolgozok és gondolkozok. Jártam így már máskor is. Sőt, szinte mindig így járok. Már többször megfigyeltem magamon, hogy amikor befejezem az olvasást, és leülök, és visszagondolok arra, hogy mit is csináltam percekkel ezelőtt percekig, semmire nem emlékszem.

Mintha az olvasási időt valami eszement takarítbrigád kivixolta volna a fejemből. Teljes üresség. Semmi felkavaró érzés, vagy megrendültség. Hült helye bennem minden erőfeszítésemnek. Mintha meg se történt volna, mintha még előtte állnék mindennek. Valószínűleg mindegy, hogy hol vagyok; előtte vagy utána. Bármilyen brazilosan csillog is a gondolatmenet, mindig oda lyukadok ki, hogy nem jutottam semmire. És most még ez a fényáradat is. Hadd olvastam volna el, amit akartam, aztán tűnés innen, mintha semmi nem történt volna, mintha nem is élnék, csak valami árnyék rogyadozott itt. Nem? Nem gondolja meg magát a világosító? Könnyítse meg a helyzetemet – a magáé is megkönnyül. Én szépen, a tőlem telhető legnagyobb pontossággal, hangsúlybicentésekkel és szünetelhagyásokkal felmondom úttalanságom rövid skáláját, s mindannyian nyugtázhattuk, hogy ez történt, vagyis, hogy nem történt semmi. Volt egy jó estém, amiről tudjuk, hogy volt már jobb is, de vagyunk annyira elnézőek, hogy ebből különösebben nagyra törő következtetést ne vonjunk le. Látja? Csak ennyi lenne az egész. És maga nem kegyelmez nekem. Hagyja, hogy csúfan álljak itt felsülve, mint aki csüngő karokkal távozik az ortopéd-

sebésztől, mert a rendelési idő vége után néhány másodperccel érkezett. Hja, majd elolvasom holnap, gondolja maga. Ha három éjszaka alatt körmöltem le azt, amin majdnem végtelen sok éjszakán gondolkoztam, akkor most mit számít az, hogy éppen majd megvakulok, várjak a soromra. Lehet, hogy igaza van. Lehet, hogy abszolúte alkalmatlan a mai nap arra, hogy ezt a csódtömeget, amit voltam szíves még papírra is vetni, elolvassam. Lehet, hogy maga, kedves világosító, egy lámpához erősített őrangyal, aki azt a feladatot kapta holmi magasban kóválygó értelemgranulátumtól, hogy bármilyen eszközzel, de akadályozzon meg abban, hogy ezt a jobb híján magam ellen irányuló csődeljárást elolvassam, mert még beleéli magát valaki, és az a szűkebb körökben szellemi sivárságnak, pusztaságnak, vagy inkább szellemi sivatagnak nevezhető műírás, amit én művelek, elferdíti a vele szemben védtelen hallgatók gondolkodását, megöl bennük minden jó érzést, minden nyugalmat kibelez, fölkoncolja az örömet, és legszenetebb hitüket egy zacskó porral teszi egyenlővé. Teljesen igaza van, kedves világosító. Ha úgy gondolja, kapcsoljon be még néhány lámpát. Ezt jobb, ha nem hallja senki.